

XIV

Meseria de bolnav. Fișă clinică de maturitate

„Una peste alta, viața e un lucru extraordinar.”

Cioran, *Caiete*, 18 nov. 1959

După lungul episod maladiv din prima tinerețe (datat de Cioran în mod diferit, dar între următoarele limite: de la 16-17 ani la 25 de ani, ceea ce ar însemna din 1927 pînă în 1936), Cioran susține că a rămas bolnav pentru toată viața. „Întotdeauna am fost semibolnav, chiar și atunci cînd eram sănătos”¹, notează el la 26 martie 1959. „Mi-am petrecut zilele, se poate spune, în suferință și-n subprodusele ei”², consemnează în *Caiete* în toamna anului

1. Cioran, *Caiete*, I, p. 31.

2. *Ibidem*, p. 204.

1963. „Toată viața am fost bolnăvicios”³, repetă altundeva. Iar dacă la început, prin vitalitatea tinereții, a făcut față dereglărilor organice, de la un moment dat bătălia sa cu boala începe să semene cu o încleștare zilnică a lui Iacob cu îngerul.

Pentru anii 1937-1958 informațiile sînt punctuale și formale. De pildă, la sfîrșitul războiului mondial le scria părinților, liniștitor, că e bine: „Cu sănătatea o duc destul de bine: sufăr mult mai puțin de nervi, numai din cînd în cînd mă mai plictisește reumatismul...”⁴; sau: „Cu sănătatea n-am de ce să mă plîng”⁵.

Pentru o perioadă determinată din viața lui (cam din 1958 pînă prin 1980, ba, datorită cărții doamnei Friedgard Thoma, chiar pînă în anii 1990!) putem însă reconstitui, prin coroborarea a tot felul de documente, voluminoasa lui fișă clinică. Astfel, din iunie 1957 există *Caietele*, din 1961 scrisorile către Armel Guerne, din 1971 epistolele către Wolfgang Kraus, apoi interviurile date de Cioran ori mărturiile

3. *Ibidem*, 1961, p. 73.

4. Cioran, scrisoare către părinți, Paris, 8 sept. 1946, în *Scrisori către cei de-acasă*, p. 19.

5. Cioran, scrisoare către părinți, 21 oct. 1948, în *Scrisori către cei de-acasă*, p. 28.

celor care l-au văzut. Așa că dosarul lui medical, chiar dacă nu este complet și nici profesionist alcătuit, e bogat și, adesea, confirmat de mai multe surse.

În iarna 1958, pacientul face gripă, așa că în februarie notează: „Creier bolnav, stomac bolnav – și restul, așijderea”. Este, după știința mea, pentru prima dată când filosoful notează o problemă a creierului său, iar asemenea notații se vor înmulți pe măsura înaintării în vîrstă. În iunie are „febră insuportabilă”.

În 1959 înregistrează, în martie, „a doua gripă în trei luni”; în aprilie recapitulează că „practic, din ianuarie, sînt bolnav”, trecînd „de la un beteșug la altul”, căci „natura face experiențe pe mine”. Lui Paul Celan i se plînge într-o scrisoare⁶ de starea proastă a sănătății. La sfîrșit de an, făcînd bilanțul, constată că a fost „răcit” o jumătate din timp.

În 1960, la sfîrșitul iernii, are subfebrilități exasperante, apropierea primăverii îi „dizolvă creierul” și, notîndu-și dependența de starea vremii, conchide că „La mine, o aparență de sănătate ascunde un fond bolnav”.

6. Cioran, scrisoare către Paul Celan, Paris, 18 febr. 1959, în *Cioran. Cahier de l'Herne*, p. 309.

În 1961 notează cu spaimă „ciudata dezagregare a memoriei” și „ceața care mi se lasă pe creier”, la care se adaugă anxietatea, insomniile, durerile („Totul mă doare. Bietul meu trup!...”), precum și faptul că soarele îi face, psihic vorbind, rău.

În 1962, filosoful, acum de 51 de ani, își consemnează „ramolirea”, apoi se auto-liniștește: toate semnele au apărut „acum vreo treizeci de ani”. La trecerea dintre primăvară și vară, este „din nou răcit” și, exasperat de frecvența acestor infecții respiratorii, exclamă: „Șase luni pe an, răcit!”. Apoi consemnează „o apăsare permanentă pe creier”. Întreg anul a dus-o greu, deoarece a fost bîntuit de insomnii și „chemat la ordine” de reumatism, după cum i s-a plîns și lui Guerne⁷, pe care și l-a tratat cu o „cură la Enghien”. Din cauza tratamentelor („Să te tratezi înseamnă să te îmbolnăvești în alt mod”), are insomnii și îl lasă nervii. Deși „țin regim alimentar destul de sever și duc o viață regulată”, totul îi „iese prost”, se simte continuu rău, nu poate să scrie nimic („Un vînt secetos mi-a răvășit mintea”) și este „însăpăimîntat” de „crize[le] de oboseală” care-l paralizează.

7. Cioran, scrisoare către Armel Guerne, Paris, 17 febr. 1963, în Cioran-Guerne, *Lettres*, p. 33.

În 1963 are, pe rînd, reumatism sau nevrită, gripă, sinuzită, catar tubar, dureri de stomac, insomnii, o pîclă în creier. Schimbările de vreme îl afectează sistemic și sistematic, ploile și umezeala Parisului, de care se plîngea încă din prima lui toamnă acolo, căci l-au constrîns să meargă la medic, „să văd ce e cu picioarele”⁸, îi agravează suferințele de reumatic. „De treizeci de ani furnicăturile astea în picioare la cea mai neînsemnată schimbare a vremii, la drept vorbind, în fiecare zi”, notează el, conștient că în privința picioarelor nimic nu s-a schimbat, decît eventual în rău. În octombrie, îi povestește lui Guerne ce-a pățit în vacanță la mare, în Spania: într-o dimineață a intrat și el în apă, în mare, prin imitație – văzuse un neamț făcînd asta –, dar a doua zi avea 39 de grade și gripă, în timp ce modelul lui, turistul german, nu pățise nimic, își făcea liniștit baia matinală în mare⁹. Cu toate suferințele lui, își păstrează neschimbată vechea lui părere, că „prin durere omul cîștigă o anumită

8. Cioran, scrisoare către părinți, Paris, 2 dec. 1937, în *Opere*, 2, p. 1097.

9. Cioran, scrisoare către Armel Guerne, Paris, 4 oct. 1963, în Cioran-Guerne, *Lettres*, p. 38.

excelență în univers”¹⁰; el crede în continuare că boala îi conferă omului carate specific umane: „nu pot lua în serios un om cu sănătatea neatinsă”, scrie el, căci suferința te face să „te crezi cineva”.

Inspirat de zvîrcolirea propriilor sale organe („Nu cred că am vreun organ normal”), de gripele și sinuzitele care-l încearcă, de „oboseala” creierului, scrie un text despre durere, intitulat *Despre boală* și publicat ulterior în volumul *Căderea în timp*.

Din cînd în cînd, tremură de spaimă pentru soarta creierului. Poate cu gîndul la el a scris o misterioasă rugăciune:

Puteri cerești, ajutați-mă să nu mă destram,
nu mă lăsați să pier sub ochii mei, faceți în
așa fel încît să nu fiu spectatorul propriei
mele decăderi, ci dimpotrivă, s-o combat sau,
dacă nu, să mi-o însușesc întregă, să mă
arunc în ea fără regrete!¹¹.

Știm că nu i-a fost dat să scape.

În 1964 însă, filosoful din mansardă pare mai puțin încercat. Își consemnează conștiincios disoluția pe care i-o aduce

10. Cioran, „Revelațiile durerii”, loc. cit., p. 93.

11. Cioran, *Caiete*, I, p. 191.